Priče Područja luke Los Angelesa: Za jučer, danas i sutra (SOLAHA)

Stephanie Mardesich

„Priče Područja luke Los Angelesa: Za jučer, danas i sutra (SOLAHA)“ je video projekt usmene povijesti, koji je u početku sponzorirao Četvrti okrug, Ureda za nadzornicu Okruga Los Angeles Janice Hahn, koji je započeo u svibnju 2018. Tada je objavljena prva serija video materijala (Vol. I), a do danas objavljeno je šest serija. Priče se objavljuju jednom tjedno.

SOLAHA produciraju Stephanie Mardesich i Jack Baric, oboje hrvatskog podrijetla. Baric, nagrađivani dobitnik Emmyja, režira i montira segmente. Mardesich je direktorica i osnivačica LA Harbor International Film Festivala (LAHIFF) te stručnjakinja za odnose s javnošću i slobodna spisateljica. Baric i Mardesich, oboje su rođeni u San Pedru, stekli su diplome prvostupnika umjetnosti na Sveučilištu Southern California (USC). Mardesich je također završila poslijediplomski program na USC School of Cinematic Arts u području filmske povijesti, kritike i estetike.

Misija SOLAHA je očuvati važnu povijest ljudi i zajednica lučkih gradova San Pedro i Wilmington u području luke Los Angeles, kao i susjednog poluotoka Palos Verdes; prepoznajući ono što je trajno i inspirativno kako bi se potaknule buduće generacije da nastave ulagati trud u stvaranje kvalitetnog mjesta za život, rad i razvoj. Sudionici dolaze iz raznolikih kulturnih sredina – europskih, azijskih, afričkih i drugih etničkih skupina. Priče su spontane i nenapisane, nisu intervjui te ih iznose sami sudionici, bez rekvizita, fotografija ili dodatnih umetaka.

Od osnutka Sjedinjenih Američkih Država bilo je stalnih useljeničkih valova, osobito iz Europe od sredine do kasnog 19. stoljeća, a u manjoj mjeri iz Azije te iz Latinske i Južne Amerike sve do današnjih dana. U kolonijalno vrijeme mnogi su useljenici dolazili kao “ugovorni radnici” i radom otplaćivali troškove putovanja, te su kasnije postajali građani nove države. Krajem 1800-ih useljenje iz Kine i Japana bila je ograničena, a tijekom 1920-ih godina uvedene su ograničene kvote za useljavanje, osim za političke izbjeglice.

Veliki priljev useljenika iz Europe prije i nakon Prvog svjetskog rata donio je val dolazaka iz Hrvatske, Italije i drugih europskih zemalja, posebno u San Pedro, luku Los Angelesa, jer je prirodno privlačio ljude iz sličnih klimatskih i geografskih područja – primjerice obale Hrvatske i Italije. Njihove vještine i sklonosti odgovarale su zanimanjima kao što su dubokomorski ribolov i industrija prerade ribe, koja je procvala početkom 20. stoljeća. Slično tome, Srbi su uglavnom useljavali u hladnija područja istoka i srednjeg zapada SAD-a, gdje su radili u čeličanama i rudnicima. To predstavlja ono što danas nazivamo dijasporom – ljude koji se kulturno i povijesno povezuju s određenim zavičajem, premda žive drugdje, u “američkom loncu za taljenje” različitih naroda. Prirodno je da se ljudi udružuju s onima koji dijele njihov jezik, vjeru, kulturu i povijesne veze. Često osnivaju klubove, kao što je 1926. osnovan Dalmatian American Club (DAC), izvorno nazvan Yugoslav American Club, kojeg je osnovalo 25 muškaraca hrvatskog podrijetla. Cilj kluba bio je poticati prijateljstvo, dobrosusjedske odnose i jedinstvo među članovima i zajednicom te omogućiti mjesto okupljanja za hrvatsku zajednicu u San Pedru kroz društvene, kulturne, humanitarne i nepolitičke aktivnosti. Klub je otvoren svima. Postoje brojni dokumentarni filmovi, radijske i televizijske emisije te posebni projekti koji bilježe iskustva useljavanja. Usmena povijest omogućuje pristup sjećanjima i osobnim perspektivama koje se ne nalaze uvijek u pisanim izvorima. Ona daje glas onima koji možda ne bi bili uključeni u povijesne zapise na temelju statusa ili porijekla. SOLAHA odstupa od tradicionalnog pristupa jer bilježi nenapisane, spontano ispričane priče. Tijekom snimanja nisu dopuštene bilješke. Redatelj poznaje pozadinu sudionika i po potrebi potiče sjećanja.

Projekt usmene povijesti dugo je bio moja namjera i 2017. godine obratila sam se lokalnom redatelju hrvatskog podrijetla Jacku Baricu i pozvala ga na suradnju kao koproducenta i redatelja. Pristao je i započeli smo pronalaziti izvore financiranja, oblikovati misiju i tražiti sudionike. Često kažem: “Ako danas ne sačuvamo našu povijest, sutra će je odnijeti more.” Priče onih koji su živjeli i stvarali kroz stoljeće – od Velike depresije do danas – neprocjenjive su. SOLAHA također potiče obitelji da počnu snimati povijest svojih predaka za buduće generacije.

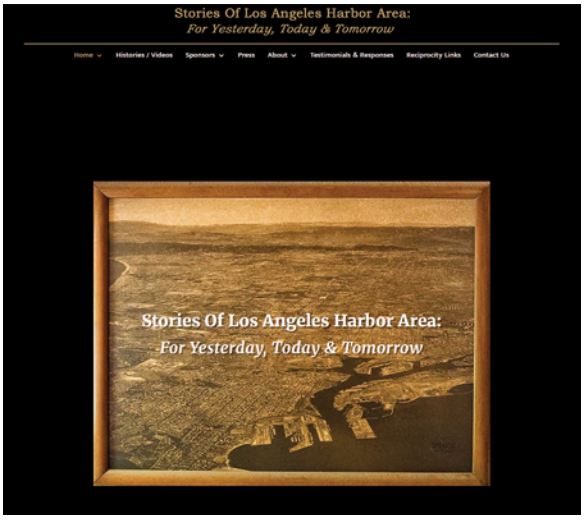
Prva skupina SOLAHA imala je 20 sudionika. Proširila se na oko 70 priča s pričama obitelji različitih etničkih podrijetla koje žive u San Pedru gotovo 120 godina. Uključila sam se i sama, jer je povijest moje obitelji duboko povezana s ovim mjestom. Moj djed, Joseph M. Mardesich, Sr., koji je došao iz Visa 1903. samo s 14 godina, bio je pionir industrije konzerviranja tune. Iako sam bila dijete kada je umro, njegov lik i naslijeđe bili su duboko ukorijenjeni u našoj obitelji, a moj otac je često govorio da sam upravo ja naslijedila njegovu energiju i upornost.

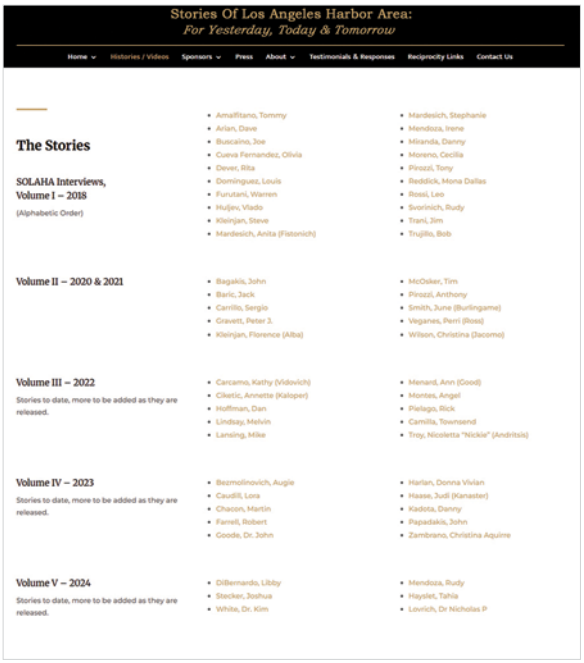
Izazovno je ostvariti ideju „lonca za taljenje“ različitih etničkih skupina unutar projekta. Uglavnom su zastupljeni sudionici europskog podrijetla. Od svih sudionika traži se da imaju tri do pet priča o svom životu – od odrastanja u ovom području, dolaska odnekud drugdje, sjećanja vezanih uz obrazovanje i karijeru, obiteljske uspomene, recepte, praznike, posebna sjećanja. Snimanje je bez scenarija i svaki sudionik ima 45 minuta ispred kamere. Baric kasnije montira materijal

koji se zatim objavljuje svaki tjedan na internetu i dodaje na mrežnu stranicu projekta SOLAHA.

U prvoj seriji (Vol. I) izvorna skupina od 20 sudionika uključivala je nekoliko osoba hrvatskog podrijetla, prve i druge generacije Amerikanaca čiji su se preci doselili u SAD krajem 19. i početkom 20. stoljeća. Najstarija, Anita (Fistonich) Mardesich, koja danas ima 100 godina, čija je majka emigrirala iz Meksika, prisjeća se odrastanja tijekom Velike depresije, patriotizma za vrijeme Drugog svjetskog rata te rada u ribarnici svoga oca. Predstavnik mlađe generacije, Rudy Svorinich, predsjednik Dalmatian American Cluba (DAC), priča o „Plemenu crvenih noseva" iz područja Seattlea, nazivu koji se u šali koristio za lokalne Slavene. Mardesich govori o svom djedu i industriji tune, o eleganciji modernizma sredinom 20. stoljeća te o šarmu i nevinosti San Pedra 1950-ih i 60-ih. Vlado Huljev, suosnivač Hrvatsko-američkog kluba u San Pedru, pripovijeda svoje epsko putovanje u Kaliforniju iz hrvatskog izbjegličkog kampa u Rimu, nakon bijega iz komunističke Jugoslavije. Tony Pirozzi govori kako je 1953. iz Ischie u Italiji došao u SAD u potrazi za boljim životom, radio kao ribar, kasnije prekvalificirao se za rad u elektronici i vodio uspješnu radionicu za popravak televizora. Zadržao je snažnu vezu s domovinom te je aktivno promicao talijansku kulturu i sport.

Zbog smanjenja financijskih sredstava smanjen je i broj sudionika u nastavcima, iako zahvalnost i podrška zajednice potvrđuju vrijednost projekta. Druga serija (Vol. II) predstavlja Pirozzijeva sina, Anthonyja Jr., jedini par oca i sina u SOLAHA. Baric govori o svom ocu Leonardu, koji je emigrirao iz Hrvatske preko Egipta i Italije. Perri (Ross) Veganes, hrvatsko-škotskog podrijetla, a udana za Grka, govori o odrastanju na otoku Catalina. Učiteljica Christina (Jacomo) Wilson dijeli priče o svom španjolskom nasljeđu. Florence (Alba) Kleinjan prisjeća se pečenja kolačića s talijanskom bakom (Florence je supruga Stevea Kleinjana iz prve serije – jedini bračni par u SOLAHA). Bivši počasni gradonačelnik San Pedra i ugostitelj John Bagahis, grčko-talijanskog podrijetla, uspoređuje kulturne razlike svojih dviju obitelji te opisuje gledanje talijanskih nogometnih utakmica s djedovima i ponos na grčko nasljeđe. Treća serija (Vol. III) uključuje Nicolettu „Nickie" (Andritsis) Troy, čiste grčke baštine, koja sada ima 101 godinu, rođenu Amerikanku, dijete Velike depresije, koja govori o ocu koji je emigrirao 1902., o radu u njegovu kafiću i slavljenju grčkog Uskrsa. Pokojna učiteljica Annette Cikitec, hrvatskog podrijetla, govori o tome kako su žene San Pedra vodile zajednicu dok su muškarci bili na moru.

U četvrtoj seriji (Vol. IV) nalazi se Augie Bezmolinovich, hrvatskog podrijetla, zaposlen u Luci Los Angeles, koji u intervjuu govori o tome kako su mu se roditelji upoznali. Tu je i karizmatični lik John Papadakis, poznati ugostitelj i bivši igrač američkog nogometa za USC, „veći od života". Priča o svom djedu, koji je stigao u San Pedro oko 1926., koji je imao osmero djece i izgradio i izgradio uspješan posao Anchor Liquor. Imigranti tog vremena bili su hrabri i odlučni. Nisu imali mobitele ni GPS – imali su hrabrost i um.

Peta serija (Vol. V) predstavlja dr. Nicholasa Lovricha, koji je doktorirao na Stanfordu, sina roditelja koji su emigrirali iz Crikvenice, vjenčali se u Vancouveru, a zatim doselili u San Pedro. Govori kako je naučio hrvatski jezik i kako ga je igra bejzbola u mladosti potaknula na kasnija životna postignuća. Također otkriva da je njegova Fulbright stipendija rezultirala doktorskom disertacijom na UCLA o procesima asimilacije talijanskih i hrvatskih doseljenika u San Pedro i o tome kako su ti procesi oblikovali njihovo integraciju u novu zajednicu.

Na kraju, slušajući sve priče, postaje jasno da postoji zajednička nit vrijednosti, bliskosti i ponosa koje povezuju sve sudionike prema svojim korijenima i američkom identitetu iz San Pedra, bilo da su tamo rođeni ili su došli kao imigranti. Svaka osoba ima svoj stil pripovijedanja, a svaka priča svoju jedinstvenu povezanost s temom.

Postoji nebrojeno mnogo priča koje čekaju da budu ispričane i sačuvane. ■

SOLAHA priče pogledajte na: http://www.storieslaharborarea.com/

LA Harbor International Film Festival posjetite na: https://www.laharborfilmfest.com/